

ner „indenlandst“ eller „norst“ Jern, men at Meningen kun fremkommer ved Modsatningen imellem Toldfrihed paa „Jern“ og Forbudet mod „fremmed Jern“. Bistnok maa „norst“ Jern antages at være indbefattet under det, for hvilket Toldfrihed tilfises, men det er dog kun norst Jern som indenlandsk Jern, for hvilket Toldfrihed indrømmes; ingenlunde norst Jern som fremmed Jern, idet at alt fremmed Jern ubetinget undtages. Skjøndt det vel er rimeligt, at Kjøberen af Fabriken har taget Hensyn til den mindre aarlige Udgift, han formeente at erhverve ved Toldfriheden paa den Slags Jern, som han antog at være passende for hans Bedrift, saa kan det dog neppe ansees for andet end en af de Tilfældigheder, som et industrielt Foretagende er underkastet, hvis Fabrikanten maa benytte en anden Slags af det Naaproduct, som han oprindeligt har troet at kunne bruge, eller at han kommer til at anvende et fremmed istedetfor et indenlandsk Product, ligesom det uden Tvivl er en Tilfældighed, at Kronborg Geværfabrik for nærværende Tid bruger norst Jern, hvilket, saavidt vides, kun er blevet muligt ved en meget forbedret Production i Norge. Den Anskuelse hos Kjøberen af Fabriken, at det indenlandsk Product, norst Jern, var det tjenligste, viste sig allerede saa Nar efter at være urigtig, idet „at det norste Jern ikke var dueligt til Bøsssemagerarbejde“; deraf antoges det ingenlunde ligefrem at være en Folge, at Fabriken skulde have Ret til at indføre fremmed Jern toldfrit, men der gaves ved selvstændig kongelig Resolution af 10de Martis og 26de April 1779, en begrundet Tilladelse til at indføre fremmed Jern Resolutionen kan, som yderligere vil fremgaae af det ovenfor Fremsatte, ingenlunde betragtes som nogen Fortolkning af Kjøbecontracten.

Den Omstændighed, at norst Jern er gaaet over fra at være et indenlandsk til at blive et udenlandsk Product, ligger uden Tvivl aldeles udenfor Kjøbecontracten, og der findes ikke Noget i Skjødet, hvoraf man kan slutte sig til, at man, saafremt Norges Fraktillelse havde været forudset, vilde undtagelsesviis have indrømmet Kjøberen i Fremtiden Toldfrihed for

norst Jern, efterat dette var gaaet over til at blive fremmed Jern.

For saavidt det skulde synes mindre billigt, at Kronborg Geværfabrik ingen Erstatning faaer for den paa Jern tilkjøbte Toldfrihed, hvad enten den var erhvervet for norst, indenrigst eller udenrigst Jern, for mellemrigst eller Indførsels-Told, da maa man see hen til Forholdene i 1769 og selve Contracten. Efter Toldrullen af 1768 svarede der Told af Jern, som indførtes i Danmark fra Norge, kun ikke af Stangjern. Til Bøsssemager- Arbejde er eller har, som ovenanført, saavidt vides, kun været anvendt Stangjern. Kronborg Geværfabrik, som ved Skjødet i 1769 blev fritagen for mellemrigst Told paa Jern, erhvervede saaledes paa den Tid ingen særegen Rettighed, for saavidt der er Tale om Stangjern. Det formenes saaledes, at Staten ikke kan antages at have beregnet eller faaet Betaling for Fritagelse for den Told, som ikke var paabudt eller da paatænkes paabudt, ligesom at Staten ikke bør tilbagekjøbe en Toldfrihed paa Jern, for hvilken ingen Betaling ved Kjøbet er givet.

Jøvrigt anseer Udvalget det som en Selvfølge, at, saafremt Vedkommende paa Kronborg Geværfabriks Vegne skulde antage, at der endnu i følge Kjøbebrevet af 1769 tilkommer Fabriken Toldfrihed for norst Jern, maae de kunne erholde dette Spørgsmaal afgjort ved Lands Lov og Ret.

I Genhold til det saaledes Udviklede indstiller Udvalget Lovforslaget til Antagelse med følgende Forandringer:

1) Til § 1 tilføies:

6. Den Kronborg Geværfabrik ved allerhøieste Resolutioner af 10de Martis og 26de April 1779 givne Tilladelse til aarligen toldfrit at indføre 200 Skpd. fremmed Jern.

2) At anden Paragraph affattes som følger: Den Toldfrihed, som Kjøbebrev af 3die Mai 1769 indrømmer Kronborg Geværfabrik for de til Værket uomgangeligt fornødne